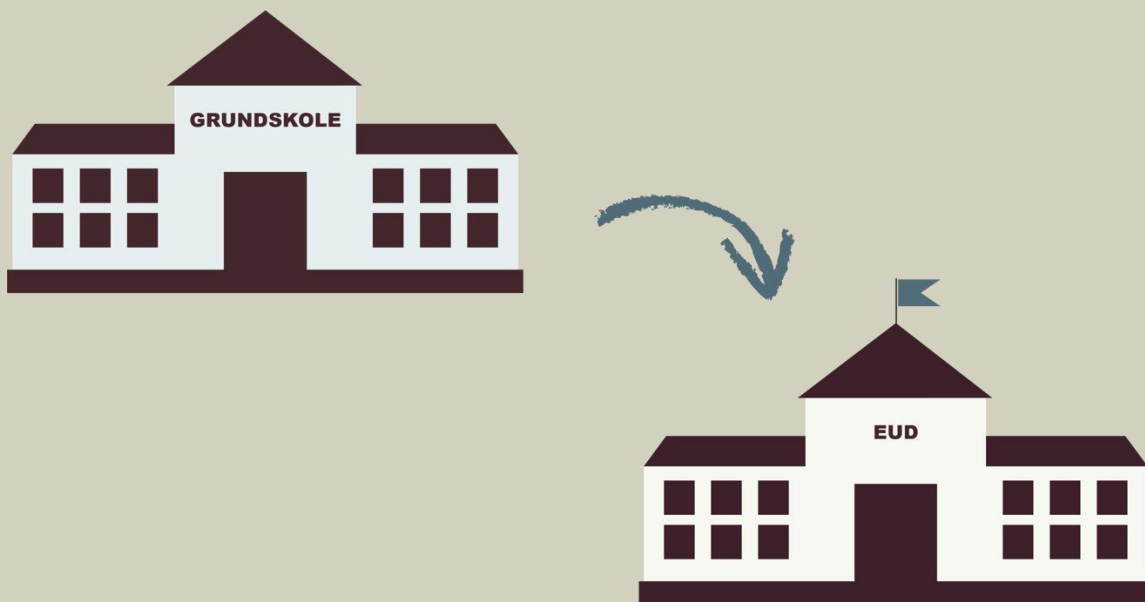

HVER OTTENDE GENNEMFØRER EN ERHVERVS- UDDANNELSE DIREKTE EFTER GRUNDSKOLEN

Udarbejdet af
Kristian Thor Jakobsen, underdirektør
Lærke Dyrby Kloch, projektassistent

September 2024

Tænketanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu

Indhold

Baggrund	6
Hovedkonklusion	8
Implikationer	10
Data og metode	18
Litteraturliste	20
Bilag	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

01

Baggrund

Baggrund

Reformkommissionen anbefalede i 2023, at det nuværende ungdomsuddannelsessystem skulle reformeres ved at indføre en helt ny ungdomsuddannelse, højere praktisk eksamen (hpx), ved siden af de tre nuværende gymnasiale uddannelser (Reformkommissionen, 2023). Den nye uddannelse skulle adskille sig fra de nuværende gymnasiale uddannelser ved bl.a. at have mere praktisk undervisning og flere projekter.

Samtidig er søgetallet til erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser blandt grundskoleelever forblevet stabilt, med knap 20 pct., der søger mod erhvervsuddannelserne, mens mere end 70 pct. søger mod de gymnasiale uddannelser (Styrelsen for It og Læring, 2024).

I diskussionen om en ny ungdomsuddannelse indgår bl.a., om der skal være et nyt og skærpet karakterkrav for adgang til de gymnasiale uddannelser. De mulige konsekvenser heraf er blevet analyseret i en række studier, primært med fokus på, hvilke elever der ikke ville opfylde et skærpet karakterkrav (DEA, 2024; Hjorth-Trolle og Bruun Jonassen, 2023; SMVdanmark, 2023). Det er bl.a. disse unge, som en ny ungdomsuddannelse er tiltænkt.

På nuværende tidspunkt er det endnu uvist, hvordan de unge, der starter på en erhvervsuddannelse, er tænkt ind i en eventuel ny ungdomsuddannelse. Selvom søgningen til erhvervsuddannelserne blandt unge, der afslutter grundskolen, er stagneret på et relativt lavt niveau, er der stadig en del unge, der opnår en erhvervskompetencegivende uddannelse ved at starte på og fuldføre en erhvervsuddannelse umiddelbart efter grundskolen.

Denne analyse ser nærmere på netop denne gruppe for at afdække, hvor mange unge der benytter sig af den direkte vej fra grundskolen til erhvervsuddannelserne i det nuværende ungdomsuddannelsessystem, og som ikke forlader erhvervsuddannelserne, inden de har fuldført en. Dette er altså en gruppe af unge, der ser ud til at trives i det eksisterende ungdomsuddannelsessystem. Analysen kortlægger bl.a., hvor i landet disse unge bor, med et særligt fokus på drengene.

02

Hovedkonklusion

Hovedkonklusion

- Andelen af en ungdomsårgang, der starter på en erhvervsuddannelse efter grundskolen, har ligget relativt konstant på 20-22 pct. Ca. en tredjedel af dem, der starter på en erhvervsuddannelse efter grundskolen, starter på en eux, mens de resterende to tredjedele starter på en eud.
- Andelen af en ungdomsårgang, der starter på en erhvervsuddannelse efter grundskolen, og som har fuldført eller stadig er i gang efter fem år, ligger på ca. 13 pct. svarende til ca. 7.500 unge.
- Denne andel varierer dog i betydelig grad på tværs af landet. I og omkring hovedstaden samt de øvrige større byer i Danmark ligger andelen hovedsageligt i den lave ende, hvor højst omkring hver ottende starter på og fuldfører en erhvervsuddannelse efter grundskolen. Anderledes ser det ud i en række vestjyske og fynske kommuner, hvor mellem hver femte og knap hver fjerde går i gang med og fuldfører en erhvervsuddannelse umiddelbart efter grundskolen.
- Hvis der kun fokuseres på drengene, bliver de geografiske forskelle endnu større. I omtrent hver fjerde kommune er det mere end én ud af fire drenge, der tager den direkte vej fra grundskole til erhvervsuddannelse uden at være faldet fra fem år efter. I Langeland Kommune har mere end hver tredje dreng – 37 pct. – som afslutter grundskolen, fuldført eller er stadig i gang med en erhvervsuddannelse omkring fem år efter. Omvendt er der relativt få drenge fra hovedstadsområdet og Aarhus området, der stadig er tilknyttet erhvervsuddannelsessystemet ca. fem år efter grundskolens afslutning.
- Det er særligt inden for "Teknologi, byggeri og transport", at unge benytter sig af den direkte vej til uddannelse via erhvervsuddannelserne. Og på specifikke uddannelser som mekanikeruddannelserne, landbrugsuddannelsen samt tømrer, smed og elektriker udgør de unge en relativt stor andel af personerne, der starter på disse uddannelser hvert år.

03

Implikationer

Implikationer

Manglen på faglært arbejdskraft og den relativt lave interesse for erhvervsuddannelser blandt unge har været gennemgående diskussionsemner i de seneste år. Den seneste reform af erhvervsuddannelserne fra 2015 samt aftalen fra 2023 om at tilføje ekstra midler til disse uddannelser havde netop til hensigt at gøre det mere attraktivt for unge at vælge en erhvervsuddannelse.

Omvendt er andelen af unge, der søger mod de gymnasiale uddannelser, steget over de seneste mange år, hvilket også har ført til diskussioner om, hvorvidt det er det helt rette valg for alle disse unge, fx fordi en del studenter starter på en erhvervsuddannelse og ikke en videregående uddannelse efterfølgende.

Hvis man vil tilbyde et alternativ rettet mod unge, der i dag vælger en gymnasial uddannelse, men som også inkluderer elementer af erhvervsuddannelsessystemet, er det altså vigtigt at huske på, at der stadig er en gruppe af unge, der vælger en erhvervsuddannelse lige efter grundskolen og fuldfører uddannelsen.

Faktisk er det omkring hver ottende eller ca. 7.500 unge, der hvert år starter på og gennemfører en erhvervsuddannelse i det system, der eksisterer i dag. Og i nogle dele af landet er det mellem hver fjerde og hver tredje dreng, der har en erhvervsuddannelse som direkte vej efter grundskolen, og som efterfølgende ikke falder fra. Det er derfor vigtigt at sørge for, at en ny indretning af ungdomsuddannelserne fortsat giver denne gruppe nogenlunde de samme muligheder, som de har i uddannelsessystemet i dag.

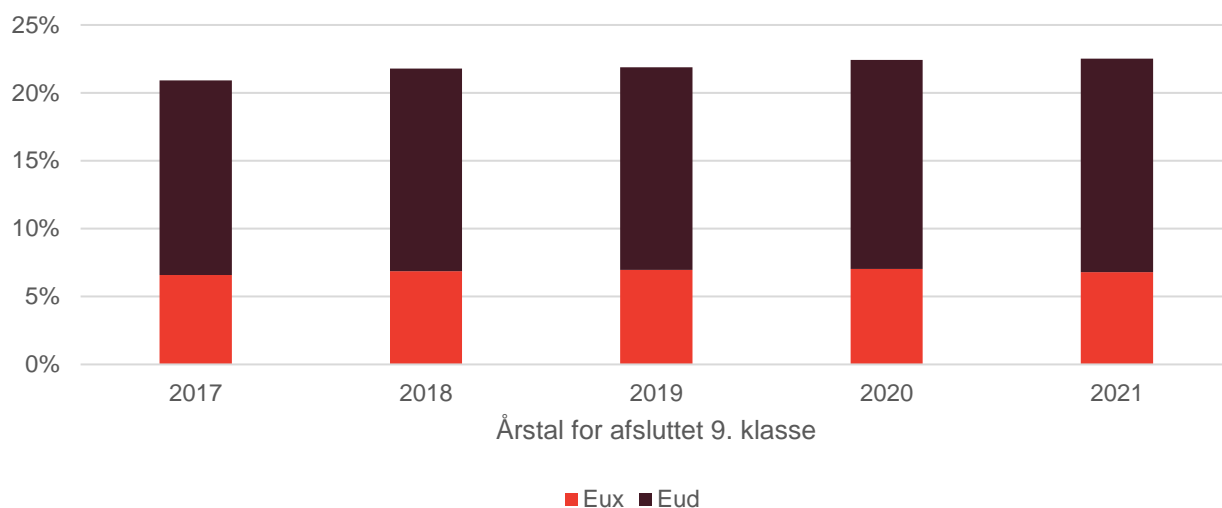
04

**Unge, der starter på en
erhvervsuddannelse umiddelbart
efter grundskolen**

Unge, der starter på en erhvervsuddannelse umiddelbart efter grundskolen

Andelen af en ungdomsårgang, der starter på en erhvervsuddannelse efter grundskolen, har ligget relativt konstant på 20-22 pct., jf. figur 1. Ca. en tredjedel af dem, der starter på en erhvervsuddannelse efter grundskolen, starter på en eux, mens de resterende to tredjedele starter på en eud.

Figur 1 // Andel, der starter på en erhvervsuddannelse senest to år efter afsluttet 9. klasse, 2017-2021

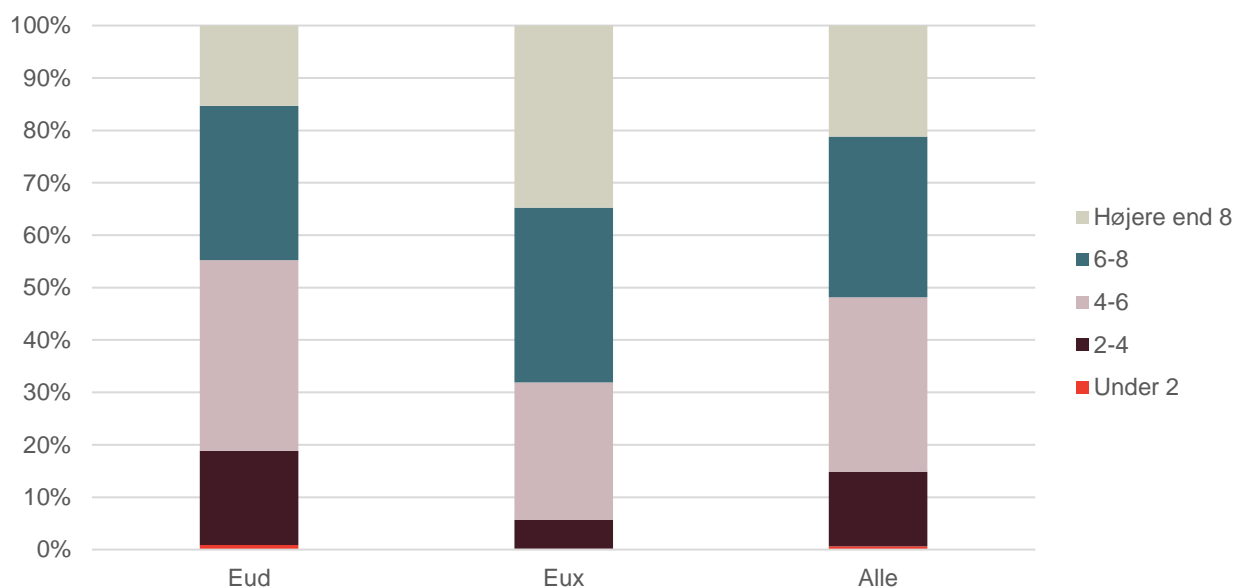

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Inkluderer kun de unge, der har registreret et eksamensresultat ved samtlige lovbundne prøver.

Lige knap hver femte unge, der starter på en eud efter grundskolen, har et karaktersnit på fire eller lavere, mens det samme kun gør sig gældende for ca. seks pct. af de unge, der starter på en eux, jf. figur 2. Omvendt har godt to ud af tre af dem, der starter på eux, et karaktersnit på seks eller højere. Blandt dem, der starter på en eud, ligger andelen på 45 pct.

Figur 2 // Karaktersnit fra grundskolen for unge, der starter på en erhvervsuddannelse senest to år efter afsluttet 9. klasse, 2021

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Inkluderer kun de unge, der har registreret et eksamensresultat ved samtlige lovbundne prøver.

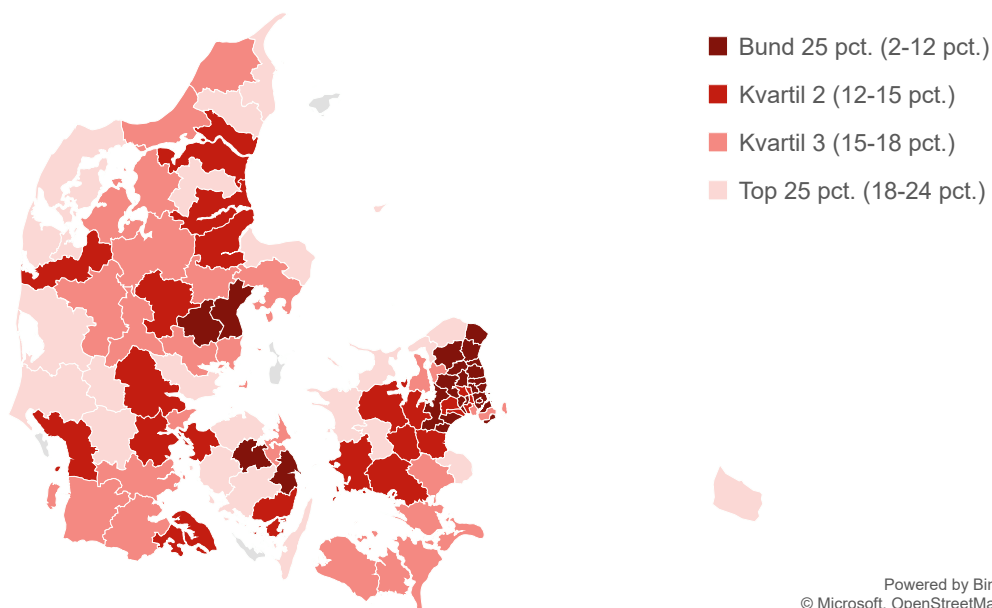
Der er dog et markant frafald blandt de unge, der starter på en erhvervsuddannelse umiddelbart efter grundskolen, så det er omkring 13 pct. af en ungdomsårgang svarende til ca. 7.500 unge, der går i gang med en erhvervsuddannelse efter grundskolen og har fuldført den eller stadig er i gang fem år efter.¹ Denne andel varierer dog markant på tværs af landet, jf. figur 3.

I og omkring hovedstaden samt de øvrige større byer i Danmark ligger andelen hovedsageligt i den lave ende, hvor højst omkring hver ottende starter på og fuldfører en erhvervsuddannelse efter grundskolen. Lavest ligger Gentofte Kommune med kun to pct. af de unge, der går i gang med en erhvervsuddannelse og stadig er tilknyttet eller har fuldført en erhvervsuddannelse fem år efter.

Anderledes forholder det sig i en række vestjyske og fynske kommuner, hvor mellem hver femte og knap hver fjerde går i gang med og fuldfører en erhvervsuddannelse umiddelbart efter grundskolen. Den højeste andel er i Langeland Kommune, hvor 24 pct. af de unge, der afsluttede 9. klasse i 2015, startede på og fuldførte (eller stadig er i gang med) en erhvervsuddannelse i 2023.

¹ Tre ud fire unge, der stadig er i gang med eller har fuldført en erhvervsuddannelse, er tilknyttet en eud, mens ca. hver fjerde er tilknyttet en eux. Blandt de unge, der er startet på en eux, har unge med et højere karaktersnit en større sandsynlighed for at fuldføre, mens der ikke er en sammenhæng mellem frafald og karakterer blandt unge på eud.

Figur 3 // Andel, der starter på en erhvervsuddannelse senest to år efter afsluttet 9. klasse og har afsluttet eller stadig er i gang fem år efter, 2023

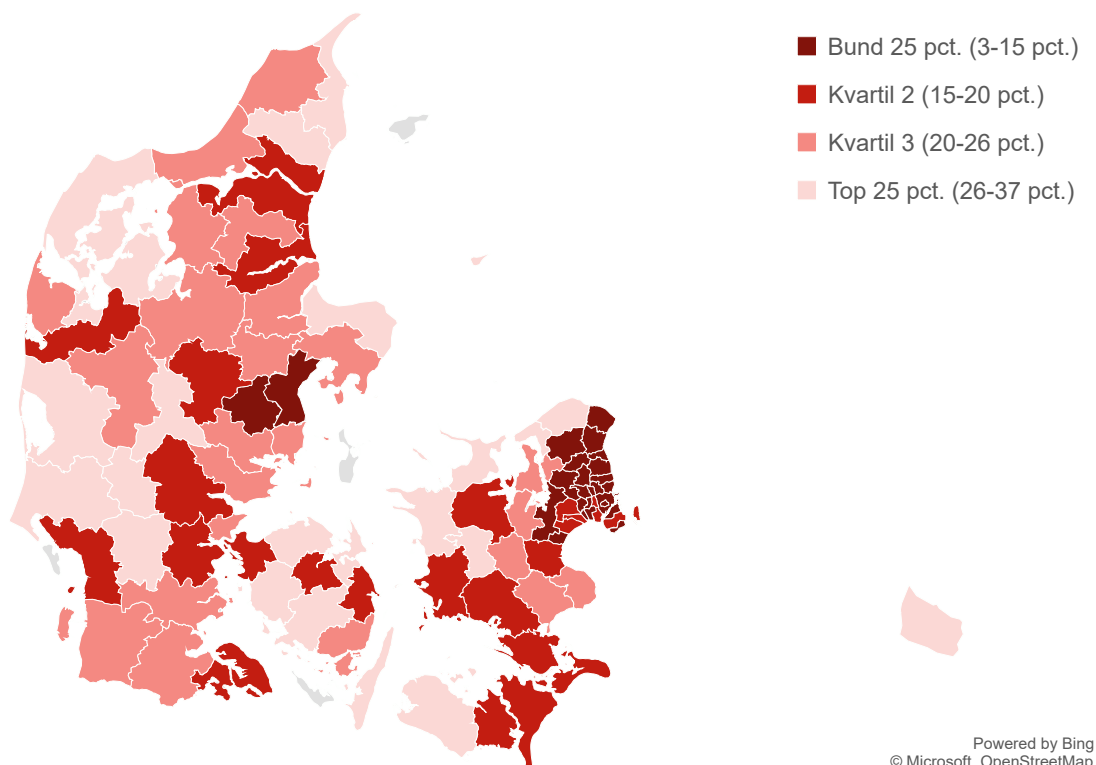

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Inkluderer kun de unge, der har registreret et eksamensresultat ved samtlige lovbundne prøver.

Og billedet bliver endnu mere tydeligt, hvis vi udelukkende fokuserer på andelen af drenge, der starter på en erhvervsuddannelse efter grundskolen og har fuldført en eller stadig er i gang fem år efter uddannelsesstart. Mere end hver tredje dreng – 37 pct. – der afslutter grundskolen i Langeland Kommune, har fuldført en eller er stadig i gang med en erhvervsuddannelse omkring fem år efter. På landsplan ligger andelen på knap 20 pct. Omvendt er der relativt få drenge fra hovedstadsområdet og Aarhus Kommune, der er tilknyttet erhvervsuddannelsessystemet ca. fem år efter grundskolens afslutning.

Figur 4 // Andel af drenge, der starter på en erhvervsuddannelse senest to år efter afsluttet 9. klasse og har afsluttet eller stadig er i gang fem år efter, 2023

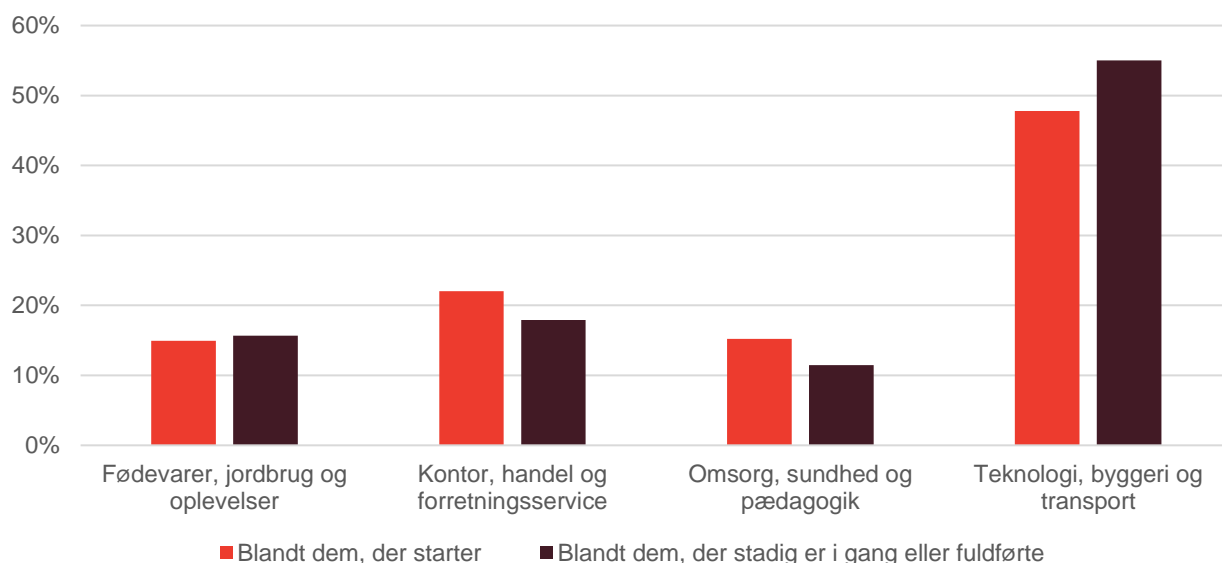
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Inkluderer kun de unge, der har registreret et eksamensresultat ved samtlige lovbundne prøver.

De fleste unge – 48 pct. – der starter på erhvervsuddannelse umiddelbart efter grundskolen, begynder på en uddannelse inden for hovedområdet "Teknologi, byggeri og transport" efterfulgt af "Kontor, handel og forretningservice" med 22 pct., jf. Figur 5. Og hvis vi kun ser på de unge, der ikke falder fra, udgør unge inden for "Teknologi, byggeri og transport" 55 pct. Så uddannelser inden for dette hovedområde er altså den primære direkte vej fra grundskolen til en erhvervsuddannelse blandt unge. Ikke kun fordi mange unge starter her, men også fordi relativt færre falder fra, sammenlignet med fx "Kontor, handel og forretningservice".

Det er også værd at bemærke, at andelen af unge inden for "Fødevarer, jordbrug og oplevelser" øges, når vi ser på andelen, der ikke er faldet fra fem år senere, hvilket indikerer, at unge, der starter på en erhvervsuddannelse inden for dette område, også i mindre grad falder fra.

Figur 5 // Unge, der starter på en erhvervsuddannelse senest to år efter afsluttet 9. klasse og har afsluttet eller stadig er i gang fem år efter, opdelt efter deres hovedområde

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Anm.: Inkluderer kun de unge, der har registreret et eksamensresultat ved samtlige lovbundne prøver.

På nogle erhvervsuddannelser udgør de unge, der starter på uddannelsen umiddelbart efter grundskolen, en væsentlig andel af alle de personer, der starter på uddannelsen i et givent år, jf. tabel 1. Fx udgør disse unge mere end halvdelen af dem, der starter på mekanikeruddannelserne, men også inden for uddannelser som tømrer (træfagenes byggeuddannelse), murer, smed og elektriker udgør de unge en væsentlig del af uddannelserne.

Tabel 1 // Uddannelser, hvor unge, der starter på en erhvervsuddannelse umiddelbart efter grundskolen, udgør de største andele af alle, der starter på uddannelsen

Uddannelse	Unge, der starter på en erhvervsuddannelse umiddelbart efter grundskolen	
	Antal	Andel af alle, der starter
Entreprenør- og landbrugsmaskinuddannelsen	172	69 %
Skibsmontør	49	64 %
Lastvogsmekaniker	85	60 %
Landbrugsuddannelsen	703	59 %
Personvogsmekaniker	1.047	57 %
Træfagenes byggeuddannelse	2.064	55 %
Murer	394	46 %
Smed	314	42 %
Elektriker	1.062	41 %
Frisør	196	39 %

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Note: Personer, der er startet på den givne uddannelses grundforløb 2 inden for to år efter afsluttet grundskole, tæller med her.

05

Data og metode

Data og metode

I analysen indgår elever, der ifølge henholdsvis Grundskolekarakterregisteret (UDFK) har taget de lovbundne prøver fra grundskolens afgangsprøve i 2015-2023. Elevernes karaktergennemsnit i de bundne prøvefag og deres standpunktskarakter er beregnet ud fra UDFK. Elevernes karaktersnit i de lovbundne prøver er beregnet som det bedste resultat fra prøverne i henholdsvis 9. og 10. klasse. Der er herefter tilføjet baggrundsinformation fra Befolkningsregisteret (BEF), herunder køn. Hvorvidt eleven er startet og har fuldført eller stadig er i gang med en erhvervsuddannelse er bestemt ved uddannelsesregistrene KOTRE og UDDA. Eleverne har to år til at starte en erhvervsuddannelse efter 9. klasse og fem år til at færdiggøre den efter start.

06

Litteraturliste

Litteraturliste

DEA, 2024. Karakterkrav på gymnasiale uddannelser – holdninger og perspektiver.

Hjorth-Trolle, A. og Bruun Jonassen, A., 2023. Konsekvenserne af skærpede karakterkrav for adgang til de gymnasiale uddannelser. ROCKWOOL Fonden.

Reformkommissionen, 2023. Nye reformveje 2.

SMVdanmark, 2023. Analyse: Konsekvenserne af et karakterkrav på 7 på de almene gymnasier [WWW Document]. <https://smvdanmark.dk/analyser/temaanalyser/konsekvenserne-af-et-karakterkrav-pa-7-pa-de-almene> (tilgået 1.30.24).

Styrelsen for It og Læring, 2024. Hovedresultater for 9. og 10. klasse elevers 1. prioritets ansøgninger til ungdomsuddannelser og 10. klasse i 2024.

Tænketanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu